

ประวัติและหลักคำสอนของศาสนาพุทธ และศาสนาเชนและคำสอนของศาสนาเชน
ที่มาปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ตลอดจนถึงการที่พุทธศาสนาได้โต้แย้ง คำสอน
ของศาสนาเชน และมีการบันทึกเรื่องราวของศาสนาเชนไว้ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒,
๓, ๔ และ ๕ นั้น ได้แสดงให้เห็นความเกี่ยวพัน ความคล้ายคลึงและความแตกต่าง
ระหว่างสองศาสนาที่พอที่ผู้ศึกษาจะมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ส่วนเรื่องคำสอนของศาสนาเชนที่มีปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทนั้น
มีข้อสันนิษฐานที่พอสรุปได้ดังนี้

๑. ศาสนาเชนและพุทธศาสนาเกิดขึ้นในสมัยใกล้เคียงกัน มีบทบาทสำคัญต่อ
ประชาชนในแถบเดียวกัน มีทางเป็นไปได้ที่ทั้งสองศาสนาจะแข่งขันกันเผยแพร่ จึงทำให้
มีการกล่าวถึงกันในแง่ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ในการเผยแพร่

๒. การกล่าวถึงศาสนาเชนของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท แสดงให้เห็นว่าศาสนา
เชน มีอิทธิพลต่อความเชื่อและความนับถือของประชาชนในสมัยนั้นไม่น้อยกว่าพุทธศาสนา
เท่าไรนัก

๓. การโต้เถียงกันในเรื่องคำสอน โดยที่มุ่งการแพ้หรือชนะ อาจจะเป็นสาเหตุ
หนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทบันทึกคำสอนของศาสนาเชนไว้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ
การกระทำ เช่นนี้นับเป็นการเผยแพร่ศาสนาโดยวิธีหนึ่ง

สำหรับปัญหาเรื่องที่ว่า หลักคำสอนของศาสนาเชนที่บันทึกไว้ในคัมภีร์พุทธศาสนา
ฝ่ายเถรวาทเป็นคำสอนที่แท้จริงหรือไม่ มีทางที่จะเปรียบเทียบหลักคำสอนของศาสนาเชน
โดยตรงตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒ ของวิทยานิพนธ์นี้

การที่พุทธศาสนาโต้แย้งหลักคำสอนของศาสนาเชนในทุกเรื่องที่ยืนยันไว้ในคัมภีร์
พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทนั้น เป็นเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. พุทธศาสนาไม่ยอมรับว่าศาสนาเชนเป็นศาสนาที่ดี ถึงแม้ว่าศาสนาเชนจะ
แพร่หลายมากในสมัยนั้น การวัดว่าศาสนาเชนเป็นศาสนาที่ไม่ดีนั้น พุทธศาสนากระทำโดย
การเปรียบเทียบในหลักคำสอน และสภาพการเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป ของศาสนาเชน

การที่พระพุทธเจ้าทรงสรุปลักษณะของนิครนถ์ ๑๐ ประการตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๕ แสดงให้เห็นชัดว่าพุทธศาสนามองศาสนาเซนในฐานะที่เป็นศาสนาที่ด้อยกว่า และการที่พุทธศาสนามันที่ถกการถกบี๋ใจมานับถือพุทธศาสนาของสาวกคนสำคัญ ๆ ของนิครนถ์ นาฏมุตระ แสดงว่าพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่ถกกว่าศาสนาเซน

๒. หลักคำสอนของศาสนาเซนมีเหตุผลที่จะยกมาอธิบายได้น้อย ข้อนี้หมายถึงว่าทุกครั้งพระพุทธเจ้าตรัสตามเหตุผลในการปฏิบัติตนของนักบวชเซน พวกนักบวชเหล่านั้นไม่สามารถที่จะอธิบายให้ชัดแจ่นใด จะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่มีการโต้แย้งจากพุทธศาสนา พวกนักบวชหรือสาวกคนสำคัญ ๆ ของนิครนถ์ นาฏมุตระ จะยอมจำนนต่อเหตุผลที่พระพุทธเจ้าหรือพระสาวกนำมาโต้

๓. ในขณะที่พระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนมอยู่นั้น นอกจากจะมีพุทธศาสนาแล้วศาสนาอื่น ๆ ในอินเดียมีมากและต่างก็แพร่หลาย แต่ทางพุทธศาสนาไม่ยอมรับว่าศาสนาอื่นนอกจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ถก

ในการที่พุทธศาสนามันที่ถกเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาเซนไว้ในคัมภีร์นั้นก็มิใช่เพื่อจะยกย่อง แต่เพื่อที่จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ถกแก่พุทธศาสนิก และเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้พุทธศาสนิกกระทำสิ่งที่จะนำพุทธศาสนาไปสู่ความเสื่อมเสีย

ไม่ว่าจะเป็นคำสอน การโต้แย้งคำสอน และข้อความที่เกี่ยวกับศาสนาเซนซึ่งทางพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทมันที่ถกไว้นั้น ไม่ใช่เป็นข้อความที่พุทธศาสนามันที่ถกไว้ด้วยความเลื่อมใสหรือการยอมรับ แต่เป็นข้อความที่ถกมันที่ถกไว้เพื่อต้องการที่จะโต้แย้งหรือหักล้างมากกว่า